Scénář k rozhlasové reportáži - pamětník Jan Peňák

„Domov si vytváříš tam, kde seš."

Přesně před 70 lety se Jan Peňák narodil v Moravici u Frymburka a za svůj život si musel domov vytvořit ještě mnohokrát. Jeho rodina patřila k rumunským Slovákům, kteří jihočeské pohraničí osídlili po druhé světové válce na místo Němců.

Janovi rodiče získali dům v Malšíně.

„Dostali to samý, co měli tehdá v Rumunsku, na rozlohu. Bydleli na Malšíně, jenže v osmačtyřicátým přišli komunisti a v 50. letech se tam někdo rozhodl, že v horské oblasti bude dělat JZD a naši nechtěli vstoupit do JZD, matka ani otec, takže museli opustit tu vesnici. Ráno, než ještě nakrmili zvířata, tak přijeli estébáci a museli naložit děti i nejnutnější věci a museli se odstěhovat na tu Moravici a já jsem se tam narodil potom v tý vesnici, kde museli pracovat u státních statků."

V Moravici jim dům vyhořel, a proto se přestěhovali k dalšímu státnímu statku ve Veleslavicích. Veleslavice se ale staly jedním ze zmizelých sídel. Na daném místě zůstala jen kaple Panny Marie.

„Čtyry roky mi byly, když přijeli vojáci, komunisti tomu říkali ‚Akce pohraničí'. Přijeli vojáci a my jsme bydleli v takovým velkým statku s takovým dvorem, velkým. Přijeli, takže nechali stáje, nechali náš barák a ty stodoly kolem, ty všechny zbourali. A bourali to u všech baráků prostě a měli strach, že se tam skrývají prý diverzanti a takový. A to bylo všechny takový ty malý vesničky, samoty, tak to všechno likvidovali. A jako kluk si to pamatuju proto, že vojáci měli takový jako kafe, takový kostky a vono to bylo sladký, jako bonbony. To nám dávali. Takže my jsme měli uzavřenej dvůr a nakonec jsme měli potom takový L jenom zůstalo. Brána, všechno šlo pryč."

Své dospívání nakonec Jan prožil ve Větřní.

„Pamatuju si rok 1968, sice mi bylo 12 let, ale pamatuju si jak přijeli Rusáci. V tý vesnici, co jsem bydlel, tak tam zrovna byla stodola velká, nová a kolem ní byla udělaná asfaltka nová a oni si mysleli, že jedou po dálnici k moři. Protože voni měli Lipno v mapách, to si pamatuju, vysvětlovali, že musí zastavit u břehu moře, ale to bylo Lipno. To byla taková neschopnost těch Rusů."

Přestože mnoha československým občanům život po srpnu 1968 zhořkl, Jan měl to štěstí, že se mu díky práci dařilo vycestovat do zahraničí. A dokonce i na Západ.

„V Dánsku jsme dělali elektrárnu a… Tam byl život úplně jinej. Ale než jsme jeli, tak nás už upozorňovali na zahraničním oddělení, že se nesmíme stýkat s vystěhovalci, s Čechama nebo s uprchlíkama, co utekli a takový, a kdyby jsme se s nima setkali, že jim to máme hlásit. Jenže to nešlo, my jsme byli rádi, když jsme si mohli s někým tam popovídat. Protože tam to bylo perfektní, už v tu dobu, že tam uměli anglicky i malý děti. Ty se to učili už ve školce. V tý Kodani, tam jste si mohla v bílých kalhotách sednout klidně na zem, tak jste zase v bílým odešla a nebyla jste špinavá, kdežto tady to v tu dobu nebylo. Dneska už je to taky lepší."

Jan dokonce svým dcerám přivezl jako dárek panenku Barbie. V Československu ji tehdy mělo možná jen pár holčiček, které měly podobné štěstí.

Jan v Dánsku zažil úplně jiný svět, než jaký znali lidé v Československu. Když tedy nastala sametová revoluce, nebyl plný euforie jako ostatní. Už totiž věděl, že život ve svobodné zemi může být i náročný.

„Změnilo se toho hodně, to je jasný. Nejdřív to nadšení a potom lidi přecházeli, když přišli na to, že to není jenom sláva, ale že se člověk musí o sebe umět postarat sám. A že taky přijdou bezdomovci, to taky tam bylo všude. Takže… Jsem říkal, nadšení je velký, ale trošičku to opadne, protože ty lidi na to nebyli zvyklí. Tady byli lidi, spousta lidí zvyklejch spolíhat na to, že co jim řekne strana a vláda, tak to se bude dělat, ale ne se starat sami o sebe."

Po revoluci pracoval Jan Peňák v Německu, kde měli s ostatními Čechy jako pracovníci velmi dobrou pověst. Zkušenosti, které získal, nakonec zužitkoval ve vlastní firmě.

O tom, že by se do ciziny přestěhoval i s celou rodinou, Jan Peňák nikdy nepřemýšlel. Doma je doma - v Česku.

Mladé generaci by rád vzkázal:

„Važte si toho, v čem žijete. Važte si toho že máte tuhle svobodu, že můžete cestovat, protože my jsme nesměli cestovat. Kdo uměl pracovat, tak moh cestovat jenom, proto ho vysílali společnost komunistická, aby ukázala, že jsou tu odborníci, a jináč ostatní nesměli, no.
Takže si toho važte a buďte rádi a žijte si svým životem. Svý vzory si berte, ale nežijte jejich životem. Žijte svým."